

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. februarja 1901.

Politični oddelek.

Državni zbor.

Po dolgih mesecih vladanja s slovečim § 14. naše ustave, ki prav za prav ni družega, kakor plašč za birokratični absolutizem, se je včeraj zopet sešla poslanska zbornica. Ta zbornica je drugačne fizijognomije, kakor je bila razpuščena zbornica. Volitev so prinesle marsikako premembo, mej katerimi je najvažnejša ta, da so se radikalni elementi znatno pomnožili, in da so konservativni elementi manj številni, kakor so bili prej. Ali da bi se bile z novimi volitvami ustvarile boljše razmere v parlamentu; da bi bila poslanska zbornica zdaj v resnici sposobna za delo, to se pravi, da bi bil parlament res parlament, tega tudi volitve niso prinesle.

Že silne težave, ki so se pojavile pri vprašanju, kdo naj postane prezident nove zbornice, svedočijo jasno, da razmere tudi v novem parlamentu niso zdrave, in da se ni udajati optičnim nadam na bodočnost, če prav so baje češki poslanci sklenili, da za sedaj ne bodo obstruirali.

Koliko skrbi in razburjenja provzroča samo volitev predsednika. In kaj šele nastane, kadar pridejo na vrsto nagodba z Ogrsko in take zadeve!

Za poslansko zbornico veljavni opravilnik določa, da za izvolitev predsednika zadostuje navadna absolutna večina glasov. Kdor izmed kandidatov dobi to večino, tisti je izvoljen. In to je prava sreča, zakaj vse kaže, da ga sploh ni dobiti poslanca, do katerega bi imela večina poslanske zbornice zaupanje. Ako bi državnozborni opravilnik določal, da postane predsednik le tisti, ki dobi vsaj polovico glasov vseh članov poslanske zbornice, potem ni prav nobenega dvoma, da bi parlament sploh nikdar ne dobil prezidenta. Razmere so take, da postane bržčas prezident tisti, kateri je slučajno sposoben, da morejo zanj glasovati vladni mameluki.

Zdaj traja za kulisami že štirinajst dni boj, kdo naj postane prezident. Prvotno se je reklo, da se voli prezidij že v prvi seji, a pozneje se je volitev odložila, in zdaj se celo govori o več tednov trajajočem provizoričnem predsedstvu. Stranke se ne morejo zjediniti, in končno bo prišlo do tega, da bodo iztaknili v kakem manjšem neutralnem klubu tistega moža, za katerega bodo vladni pristaši glasovali, samo da bo imela zbornica moža, ki bo veljal za prezidenta in opravljal prezidentove posle. Tacega prezidenta, ki naj bo zaupnik zbornične večine, prezidenta, ki naj bo voditelj in govornik cele zbornice, pa naš parlament sedaj gotovo ne dobi.

Velike težave, ki so nastale povodom volitve prezidija, kažejo jako markantno, kako klaverne so razmere v zbornici. Naš parlament ima 425 članov, kacih 20 strank vseh mogočih in nemogočih barv in vseh mogočih in nemogočih programov, ali tega, kar ravno naredi iz parlamenta pravi parlament, tega nima nič, namreč duha skupnosti, tistega duha, ki preko vseh strankarskih nasprotstev združuje vse poslance v jedno samo celoto.

V našem parlamentu se stranke ne menijo za nič družega, kakor za svoje strankarske koristi. Kaj se sicer zgodi in ne zgodi, to jim je vse jedno. Nobena stranka neče nositi odgovornosti za državo, in morda imajo tisti prav, ki trdijo, da če pojde tako naprej, razpade naš parlament naposled na 425 divjakov.

Kakor pri vprašanju o prezidiju tako utegne biti tudi pri vseh drugih važnih vprašanjih, če ne še hujše. Že zdaj pravi vsaka stranka: Tega in tega jaz ne maram, če hočete, da se to zgodi, naj to drugi store. V vsaki stranki v parlamentu mrgoli vsakojakih „streberjev“, taci mož, ki bi radi naprej prišli, ki bi radi kaj dosegli, ki bi radi kaj postali. Toda glej! nobena večja stranka neče, da bi se iz njenih vrst vzel prezident poslanske zbornice. Vsaka odklanja to čast, ker neče prevzeti odgovornosti, ker si hoče ohraniti svobodne roke

To je pač dokaz žalostne dekadence. Avstrijski parlament nima trdne večine in nima trdne manjšine, avstrijski parlament nima določne vladne stranke, pa tudi ne določne opozicije, največ vsled tega, ker ne vidi seboj prave vlade, nego samo izkoriščevalec § 14. in vsled tega tudi ni v stanu, sestaviti primeren prezidij. Avstrijski parlament je samo skupina strank, katerih nič ne veže, parlament v pravem pomenu te besede pa ni!

Politični pregled.

Notranji položaj je še vedno popolnoma nejasen. V ministrstvu nastala nasprotja so se poravnala na ta način, da so se iz prestolnega govora črtali tisti odstavki, katerim sta minister Rezek in Pištak nasprotovala. Položaj se pač tekom prihodnjih tednov pojasni v državnem zboru, če tudi le v toliko, da se izkaže občna zavoženost, in da se začne zopet vladanje s § 14.

Državni zbor. — Včeraj se je sešla poslanska zbornica. O volitvi predsedništva govorimo na drugem mestu. Zmedenost je tolika, da do prve seje stranke med seboj niti v pravo dotiko niso prišle. Klubi so se le bolj sami s seboj pečali. Poljski klub se je izrekel za politiko proste roke, torej zoper obnovitev desnice. Bržčas se bodo Poljaki pridružili Nemcem. Čehi so se veliko pogajali z vlado. Poroča se, da ne bodo več obstruirali, ali ves svet ve, da samo doslej ne, dokler ne bo prilike, spraviti vlado v stisko. Malorusi ne bodo ustanovili svojega kluba. Tisti maloruski poslanci, ki so bili zoper voljo naroda in s pomočjo vladnih bajonetov izvoljeni, se nočejo združiti z njih rojaki, ker noče vlada, da bi Malorusi prišli do veljave. Jugoslovanski klub, to je že danes očitno, ne bo popolen in to po krivdi dr. Šusteršiča. Nastala bosta dva kluba ali klubčiča, ki oba ne bosta imela prav nobenega pomena. Nemške stranke se mej seboj tudi še niso zjediniše. V minolem parlamentu so imele skupen organ, bile so združene v *Gemeinbürgschaft*, zdaj pa se ta krha. Posebno ostro nasprotje obstoji med nemškoradikalnimi in nemško-liberalnimi veleposestniki. Radikalci so podpisali naravnost veleizdajski program, katerega so veleposestniki ostro obsodili.

Poljaki in njih minister. — Iz poljskega kluba se močno agitira zoper sedanjega poljskega ministra Pištaka. Poljaki hočejo na njegovo mesto spraviti Čehom jako nasprotnega, Nemcem pa jako naklonjenega grofa Vodicekega.

Ogrska. — Te dni se vrše na Reki občinske volitve. Tri leta je trajal konflikt mej Rečani in madjarsko vlado. Zdaj so se Rečani popolnoma udali. Župan bo zopet dr. Mayländer.

Srbija. — Položaj v Srbiji je sila neugoden. Državne blagajne so povse prazne, a na posodo ne dobi država nikjer nič.

Bolgarija. — V Bolgariji je prišlo na krmilo novo ministrstvo, katero je sestavil minister Petrov, sedanji „ljubljenec“ princa Koburškega. Ta dogodek pa je zelo razburil vso bolgarsko javnost, kajti Petrov, ki je desna roka Koburžana samega, je ozlovoljil zlasti vojaške kroge na skrajni način. Vsled njegove odredbe je bilo o novem letu premaknjenih na višja mesta mnogo častnikov, ki tega niso zaslužili, a zapostavljenih mnogo starejših in zaslužnejših mož. Oziralo se je samo na ljudi, ki ugajajo po licu Koburžanu. Ta zadeva pa je kakor ogenj na smodnik v tem času, ko spor z Rumunijo ni še urejen, kajti mnogo užaljenih častnikov je že odstopilo iz vojske in odstopi se še množijo.

Italija. — Širi se vest, da izstopi Italija iz trozveze, in da se hoče polastiti Albanije, tudi če bi prišlo do vojne z Avstrijo.

Angleška. — Kralj Edvard VII. je potrdil sedanje ministrstvo, s katerim je dedno dobro soglašal. O razmerju mej kraljem in umrlo njegovo materjo pripajajo na dan jako zanimive stvari. Kar je za to razmerje v prvi vrsti jako značilno, je dejstvo, da princ Wales, sedanji kralj Edvard VII. ni bil poklican k smrtni postelji svoje matere, dočim so prišli vsi drugi živeči otroci. Pričakovati pa je bilo, da bi vsaj sam iz lastnega otroškega nagiba se podal k svoji materi, nahačajoči se v smrtni nevarnosti, a princ Wales se je rajše odpeljal v Sandringham. Še le v zadnji hip je bil princ pozvan v Osborn, a vzrok temu so sledeča dejstva. Mej kraljico Viktorijo in njenim najstarejšim sinom, sedanjim kraljem Edvardom je vladala že dolga leta huda mržnja, katero je povzročalo lahkomišelnost življenje princovo. Stvar se je začela v Oxfordu, kjer je uganjal za angleškega prestolonaslednika tako sramotne stvari, da ga je moral priti karati njegov še tedaj živeči oče. Mej očetom in sinom se je vršil tedaj nastop, o katerem je šepetala vsa angleška javnost. Napetost med materjo in sinom pa se je še povečala, ko se je poročil princ s hčerjo danskega kralja, proti kateri ženitvi je bila odločno kraljica, dasi se je pozneje sprijaznila s svojo sinaho. Princ pa je kmalu jel tudi hrepeneti po angleškem prestolu in je radi tega želel, da bi se kraljica Viktorija umaknila s prestola. V tem pogledu je kar najbrezobzirneje jel nastopati proti svoji materi. Pod njegovim vplivom je prinesel list „Times“ članek, ki je nasvetoval, naj bi se kraljica odpovedala prestolu, a lord Disraeli-Beaconsfield (žid) je v nekem javnem govoru izrekel besede, „da je kraljica duševno in telesno nesposobna za vladarstvo itd.“ Te stvari so seveda silno razburile vso angleško javnost, a ne manje tudi kraljico samo, ki je ne to dala objaviti, da dokler ima še kaj moči, hoče vladati ona sama. Vsled te izjave se je unelo na strani prestolonaslednika skoraj pravcato sovraštvu do svoje matere in uprav temu nagibu je tudi pripisati dejstvo, da se je unela vojna v južni Afriki, o kateri je princ znal, da bode najhuje pretresla kraljico. Kajti princ Wales, tast vojvode Fife, ki je jeden načelnikov v južno-afriški družbi, kateri na čelu je stal znani Cecil Rhodes, šel je v vsem na roko ministru Chamberlainu, ki je uprav iz trte izvil vojno v južni Afriki. Tako je princ Wales s svojimi nečlovekoljubnimi pristaši dosegel svoj sebični namen: vojna v južni Afriki z vsemi za Anglijo usodepolnimi posledicami se je unela in zadala smrtni udarec ponosnemu srcu kraljice Viktorije — že 60letni princ pa je došel na prestol, katerega si je tolikaj zaželel.

O položaju v južni Afriki poročajo listi, da je zlasti v mestu Johannesburg uprav strašen. Beda v tem mestu je nepopisna. Ženske in otroke gonijo kakor živino nečloveški angleški vojaki od vseh strani skupaj kakor „vojne ujetnike“, ter jih pode na jezdišče. Ondi morajo prebiti v blatu, mrazu in dežju po noči in po dnevu, dajejo jim le nekoliko odpadkov od jedil iz najslabše moke, katero uživajo sicer le divjaki. Zadnje dni so zopet prignali 500 žensk in otrok od naselbine pri Klerksdorfu. Sirote so naložili kakor živino na odprte živinske vozove, in tako so jih peljali vso noč v najhujšem vremenu mej viharjem in točo, tako da jih je mej potjo mnogo nevarno obolelo. Kako pa izgleda po deželi okrog, to pa je nad vse strahovito, tu je razdejano vse tako, da bi ne bil mogel tako pustošiti najhujši vihar. Poslopja vsa razdejana in požgana, setev uničena, sadno drevje posekano, sploh uspehi dolgoletnega truda in pridnosti Burov pokončani. Da so si Angleži postavili za nalogo popolnoma zatreti narod Burov, dokazuje tudi dejstvo, da so začeli zapirati žurnaliste, ki se zavzemajo za Bure.